

Kyrylenko E. I. Formulation of the teaching aims for the monitoring of educational achievements.

The article deals with the classification of the teaching aims, the ways of formulation of the teaching aims for the monitoring of educational achievements. The given examples of formulation of educational aims of students achievements in the subject of astronomy are presented.

Keywords: *the teaching aims, the classification of the teaching aims, results of learning, monitoring of educational achievements.*

Кічула М. Я.

Тернопільський національний економічний університет

АКРЕДИТАЦІЯ – ГАРАНТ ВИСОКОЇ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПОЛЬЩІ

У статті висвітлюється процес здійснення акредитації польських вищих навчальних закладів, як спосіб покращення якості освіти. Аналізуються основні етапи, умови та можливості здобуття акредитаційних рівнів освітніми закладами чи програмами.

Ключові слова: *акредитація, акредитаційна комісія ПШБЯО (Порозуміння Шкіл Бізнесу на користь Якості Освіти).*

Головною тенденцією суспільного поступу ХХІ століття є спрямованість освітньої політики більшості країн на забезпечення якості освіти, створення необхідних умов для рівного доступу до неї незалежно від соціально-економічного статусу сім'ї, національної чи релігійної належності дитини, місця проживання, інших національних чинників, які впливають на задоволення життєво необхідних потреб людини, покращення якості її життя.

Теперішні зміни в освітніх системах різних країн, спрямовані головним чином на підвищення освітнього рівня молоді, формуванню функціонально й професійно підготовлених фахівців, здатних забезпечити економічний розвиток, конкурентність та політичну незалежність держави.

Дослідженню проблеми забезпечення якості освіти в науковій літературі приділялась певна увага. Так, у працях українських авторів: В. Андрущенко, С. Гончаренка, Л. Горбунової, І. Зязюна, Л. Єршової-Бабенко, С. Клепка, М. Култаєвої, О. Локшиної, В. Лутая, О. Ляшенка, М. Михальченка, С. Сисоєвої, О. Савченко, окреслюються вимоги до якості освіти, позиціонується належний рівень підготовки фахівців, відповідність системи вищої освіти до європейських стандартів тощо. Аналогічні питання є предметом наукових студій вчених Російської Федерації, зокрема питання якості освіти висвітлювалась у роботах П. Гальперін, А. Савельєв, Н. Селезньов, А. Стрижов. Аналіз польської наукової літератури з проблем управління освітньою структурою переконує, що управління будь-яким процесом має бути системним (Я. Д. Антошкевич, І. Глажевська, А. К. Козмінський, М. Мазур, Я. Осмеляк, Ю. Пенц, Ч. К. Прахалад, Я. Хельдман). За таких умов організація розглядається як єдине ціле, пов'язане з навколишнім середовищем і здатне до управління інноваційними змінами (Б. Вавжиняк, Р. Ф. Дракер, Б. Грояр, К. Качмарчук, Ф. Местон, Ю. Пенц, А. Чермінський). Нові підходи до стратегії і стилю управління викладено в працях Е. Де Боно, Р. А. Вебера, Б. Глинського, Я. Зеленецького, Ч. Коатеса, З. Мартиняка, Ю. Пенца, Дж. А. Ф. Стонера, Дж. Шрейогта, Х. Штейнмана.

Як зазначає більшість дослідників, якість освіти – це узагальнений показник розвитку суспільства в певному часовому вимірі, тому його слід розглядати з урахуванням

тих змін, що характеризують поступ держави в контексті світових тенденцій: вона рухається до консолідації та інтеграції у світову спільноту чи протистоїть їй, ставлячи власні інтереси понад усе. Це суспільна характеристика, а не предмет змагання чи політичний аргумент на користь оцінювання розвитку держави на конкретному етапі її становлення. До того ж нині в Європі її сприймають як об'єкт суспільного єднання різних національних освітніх систем, створення єдиного європейського простору [4, с. 93]. Основним показником якості освіти є акредитація навчальних закладів. Тому фактичний стан акредитації навчальних закладів Польщі, аналіз об'єктивних і суб'єктивних процесів реформування освіти, нагальна потреба створення організаційно-економічного механізму акредитації та організаційних схем інноваційного управління навчальним закладом як відповідних інновацій в покращенні освіти визначили **завдання нашого дослідження**.

Метою статті є визначення механізму отримання акредитації у вищих навчальних закладах Польщі у сучасний період.

Поняття якості охоплює всі основні функції та напрями діяльності з удосконалення вищої освіти: якість викладання, практичної підготовки та наукових досліджень, що власне означає якість відповідного науково-педагогічного і допоміжного персоналу, начальних програм, якість підготовки студентів, відповідної інфраструктури, навчального середовища, менеджменту навчального закладу. Таким чином якість виступає інтегральним показником діяльності навчальної установи, найважливішим чинником формування її "інституціонального іміджу" в академічному середовищі та суспільстві в цілому [6, с. 52].

Стратегія якості сьогодні і є основою освітньої політики багатьох країн світу. Цей процес, започаткований наприкінці минулого століття (Велика Британія, Нідерланди, Польща, США, Угорщина, скандинавські країни), триває й досі. Адже заклади, які не демонструють реального прогресу у цьому напрямку 1) спочатку втратять найбільш підготовлену, а почасти також заможну частину абітурієнтів; 2) позбавлять себе перспектив присвоєння вищих ступенів освітньо-кваліфікаційного рівня; 3) матимуть прогресуючу деградацію навчального процесу внаслідок втрати кращих викладачів, неминучого падіння рівня навчальних вимог та морального розкладу колективу.

Вивчення проблем вищої освіти в світі, зокрема проблем польської вищої освіти дають можливість передбачити вектори розвитку вищої освіти в Україні. Адже між освітніми процесами обох країн тенденціях залишається ще чимало спільного, не зважаючи на очевидне відставання України, яке виразно проглядається через політичні процеси, економічну кризу, залежність від не повністю зруйнованої адміністративної системи вчорашнього дня. Водночас відсталість України в державному розвитку помітно змінює ситуацію з вищою освітою у негативну площину [3, с. 55]. Саме тому польський досвід послужить корисною інформацією для прийняття важливих управлінських рішень у сфері якості вищої освіти в Україні.

Важливою ланкою регулювання рівня якості освіти Польщі є система акредитації. Акредитація – це феномен американського походження, що становить собою інститут, який має на меті сприяти впорядкуванню системи освіти, що складається стихійно, підпорядкувати її єдиним суспільним вимогам, що дасть можливість в подальшому покращити рівень та якість освіти [4, с. 7].

Аналіз досвіду формування акредитаційної системи розвинених країн підтверджує, що акредитація є складовою маркетингу, менеджменту та моніторингу у сфері освіти (особливо в умовах динамічних змін вимог до якості освіти), передбачає менеджмент інформаційних освітніх технологій, сприяє швидкому покращенню й узагальненню позитивного досвіду. Отже, акредитація навчальних закладів – невід'ємний елемент моніторингу якості освітньої діяльності, інноваційних процесів у галузі освіти та їх результат [5, с. 59].

Зазначимо, що у Польщі першою дієвою з 1993 року організацією, яка опрацювала процеси і стандарти, та розпочала акредитацію освіти був ФОРУМ Товариства Менеджерської Освіти. В 1994 році скликано товариство ПОРОЗУМІННЯ Шкіл Бізнесу на користь Якості освіти (далі ПШБЯО) [8, с. 7].

На сучасному етапі в Польщі акредитацію здійснюють неурядові організації, професійні товариства, добровільні об'єднання навчальних закладів, які спеціалізуються в різних галузях освітньої діяльності. Завданням органів, що здійснюють акредитацію, – забезпечення в загальнонаціональних вимірах відповідності якості навчання визначеним стандартом [4, с. 82].

Відмітимо також, що в Польщі акредитація є добровільною, а органи, які її здійснюють, не мають юридичних прав для здійснення контролю за діяльністю навчальних закладів. Проте вищі навчальні заклади прагнуть отримати акредитацію, оскільки для роботодавців вони є гарантом високої якості освіти, отриманої випускниками. Акредитація необхідна з цілого ряду інших причин. Зокрема, ліцензія або сертифікат на право здійснення практичної освітньої діяльності видається лише випускникам програм підготовки, акредитованих Радою з освіти [8, с. 7].

Процес проходження акредитації є досить складним і відбувається в кілька етапів. Спершу в Раду з освіти потрібно подати обґрунтування щодо доцільності існування програми (інтерес до неї з боку студентів, можливість працевлаштування, бюджет програми і т.д.), а також документи, що засвідчують її відповідність критеріям придатності: належний кадровий склад, достатність матеріально-технічної бази та ін. Достовірність поданих даних перевіряється представником Ради з освіти, який подає рекомендацію про можливість надання програмі статусу кандидата. У статусі кандидата програма, як правило функціонує два роки, за необхідності – три. Протягом цього періоду програму щорічно відвідують представники Ради з освіти. Метою цих візитів – є ретельна перевірка відповідності програми стандартам Ради, а також окреслення шляхів її оптимізації.

Після завершення терміну кандидата потрібно звернутися в Раду з освіти щодо дозволу на попередню акредитацію. У випадку позитивного вирішення програма повинна на розгляд Ради з освіти представити детальний самоаналіз, який знову ж перевіряється, а результати перевірки подаються до Акредитаційної комісії Ради з освіти. Самоаналіз програми, результати перевірки і відповідь програми на висловлені зауваження розглядаються Акредитаційною комісією, до повноважень якої входить надання попередньої акредитації.

Попередня акредитація триває чотири роки, після чого для отримання остаточної акредитації програма повинна подати ще один самоаналіз. Акредитація поновлюється через кожні вісім років. У випадку недотримання програмою відповідних стандартів Рада з освіти може надати умовну акредитацію або ж повністю відмовити в ній [8, с. 9].

Здійснений нами аналіз системи акредитації закладів вищої освіти в Польщі дозволяє виділити притаманні їй такі риси:

1. Акредитації підлягають:

а) освітні програми шкіл, інститутів, інших освітніх закладів;

б) вищі навчальні заклади.

2. Затверджена акредитація означає визнання того, що ВНЗ чи освітня програма відповідають установленим стандартам, що гарантують відповідну якість освіти.

3. Акредитація є добровільною: освітні заклади, інститути, ВНЗ самостійно приймають рішення щодо проходження акредитації, для отримання підтвердження якості: освітніх послуг і освітніх програм.

4. Акредитація є незалежною (суб'єкти які створюють інститути акредитації самі встановлюють акредитаційну процедуру й опрацьовують визначені стандарти).

5. Акредитація має періодичний характер – перша акредитація надається на 3 роки,

наступна – на 5 років для вищих шкіл, а також на 4 роки для освітніх програм чи спеціальностей.

6. Акредитація є платною послугою: процес акредитування фінансують зацікавлені сторони. Рівень оплати встановлюється загальними зборами ПШБЯО. У разі відстрочки рішення про отримання акредитації і невиконання освітнім закладом умов, визначених комісією, або відмови у наданні акредитаційного рівня кошти витрачені на фінансування процесу акредитації не повертають.

7. Акредитація є відкритою, що означає:

а) стандарти якості та засади акредитації встановлюються групою експертів у відповідності до потреб, а запроваджені зміни затверджуються на зборах ПШБЯО;

б) вона доступна для всіх типів навчальних закладів.

8. Оцінка освітніх закладів і програм здійснюється за допомогою групи експертів, що працюють в освітніх установах – членів ПШБЯО.

9. З метою покращення якості освітніх послуг створена певна група стандартів, яка стежить за процесом присвоєння акредитації. При відхиленні від указаних критеріїв або за браку можливостей їх здійснення, отримання акредитації унеможливується.

10) Процедуру акредитації здійснює Акредитаційна Комісія, створена відомчою установою: ПШБЯО.

11) Процес акредитації передбачає такі етапи:

– подання освітнього закладу чи програми спеціальності до акредитації.

– акредитаційна Комісія дає попередню оцінку навчальному закладу чи освітній програмі, приймає рішення про початок процесу акредитування й експертну комісію.

– подання до Акредитаційної Комісії самостійно виконаного самоаналізу.

– експертна комісія дає попередню оцінку освітньому закладу чи програмі.

– експертна комісія готує відповідний рапорт.

– акредитаційна Комісія приймає рішення щодо акредитації програми чи освітнього закладу.

12) Процес акредитації складається з таких елементів:

– самооцінки закладу і дотримання ним освітніх стандартів;

– оцінка освітнього закладу, освітньої діяльності чи програм, яку робить експертна комісія;

– акредитаційна комісія приймає рішення про акредитацію.

13) Акредитація є результатом здійснення запитів стосовно освітньої діяльності вищої школи або реалізацію в ній освітніх програм (бакалаврських, магістерських, MBA).

14) Для отримання акредитації може рекомендуватися лише той освітній заклад, який вже має випускників (що закінчили, щонайменше, один освітній цикл).

15) Акредитаційна комісія може видати безумовну акредитацію (відповідно терміном на 3, 4 і 5 років), може відтермінувати рішення присвоєння акредитації (на 12 місяців) і визначити необхідні умови її одержання, також може видати умовну акредитацію не довше ніж на 12 місяців, і в цей період здійснюється повторна інспекція ВНЗ чи освітньої програми.

16) Рішення акредитації можна оскаржити в Акредитаційній комісії ПОРОЗУМІННЯ Шкіл Бізнесу на користь Якості освіти.

17) Коли вищий освітній заклад порушує освітні стандарти, то загальне збори ПШБЯО можуть прийняти рішення про її відміну.

18) При отриманні акредитації освітні заклади зобов'язуються друкувати на фірмових бланках інформацію про терміни дії акредитації [8, с. 8].

Отже, польські традиції у сфері акредитації ВНЗ вказують як на відкритість, так і на складність та тривалість цього процесу і слугують прикладом для модернізації освітнього процесу, створення сприятливих умов щодо посилення конкурентоспроможності системи освіти, так і запозичення досвіду.

Використана література:

1. *Квієк М.* Польське законодавство про вищу освіту [Текст]: досвід та уроки : пер. з англ. / М. Квієк, Т. Фініков. – К. : Таксон, 2001. – 220 с.
2. *Корсак К.* Світова вища освіта: Порівняння і визнання законних кваліфікацій і дипломів: [монографія] / К. Корсак. – К. : МАУП – МКА, 1997. – 208 с.
3. Моніторинг якості освіти: Світові досягнення та українські перспективи [Текст] : посібник / за ред. О. І. Локшиної / Міністерство освіти і науки України. – К. : К.І.С., 2004. – 128 с.
4. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз : [монографія] / В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кремень. – К. : Наукова думка, 2003. – 853 с.
5. *Супрун В. В.* Проблеми впровадження акредитації вищих закладів освіти в Україні і пошук нових підходів [Текст] / В. В. Супрун / Торгівля і ринок України : зб. наук. праць Донецького держкомерційного ін-ту. – Донецьк, 1997. – С. 52-54.
6. *Bogaj A.* Realia i perspektywy reform oswiatowych [Text] / Bogaj A. – Warszawa : Instytut Badan Edukacyjnych, 1997. – 118 s.
7. Edukacja w perspektywie integrowania się Europy [Text] / red. nauk. Zdzislaw Wolk. – Zielona Gora : Wydaw. Wyzszej Szkoły Pedagogicznej im. Tadeusza Kotarbinskiego, 2000. – 163 s.
8. System akredytacji programów kształcenia i szkół wyższych [Text] // Publikacja stowaryzszczenia edukacji menedżerskiej FORUM. – Warszawa, 2004. – 99 s.

Кичула М. Я. Акредитация как гарант высокого качества образования в высших школах Польши.

В статье освещает процесс осуществления аккредитации польских высших учебных заведений, как способ улучшения качества образования. Анализируются основные этапы, условия и возможности получения аккредитационных уровней, образовательными заведениями или программами.

Ключевые слова: аккредитация, аккредитационная комиссия Понимания Школ Бизнеса в интересах Качества Образования.

Kichula M. Ya. Accreditation as a guarantor of high education quality in Poland's higher school.

The process of realization the accreditation of Polish higher educational establishments lights up in the article, as a method of improvement of education quality. There are analysed the basic stages, terms and possibilities of receipt the accreditation levels, by educational establishments or programs.

Keywords: accreditation, accreditation commission of Understanding of Business Schools in behalf of Education Quality.

Клішевич Б. А., Рум'янцеv Ю. В., Гончаренко І. Ф.
Українська військово-медична академія

ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА ОСВІТА В РОЗВИНУТИХ ДЕРЖАВАХ СВІТУ

Якщо якась країна намагається одночасно бути неосвіченою і вільною, то вона сподівається на те, чого ніколи не буває.

Томас Джефферсон

У статті на основі аналізу літературних джерел та співпраці з військовими фахівцями іноземних держав висвітлені організаційні підходи до побудови військової медичної освіти в розвинутих державах світу (Європи і Америки) і зроблені акценти на кращі досягнення в цій галузі, які доцільно було б впровадити в національній системі військово-медичної освіти.

Ключові слова: військово-медична освіта і наука, військово-медичні кадри, військово-медичний клінічний центр.